

AZ ÉJSZAKAI VERSENYEK ÁTTEKINTÉSE – ALAPVETÉS A TOVÁBBFEJLESZTÉSHEZ

1. Bevezetés

Egy korábbi, a Szövetség elnökségének eljuttatott dokumentumban összefoglaltuk az erre a célra összeállt ad-hoc munkacsoport által készített javaslatokat a hazai éjszakai tájfutó versenyek továbbfejlesztésére, különös tekintettel az utánpótlás korosztály bevonásának lehetőségeire. Annak érdekében, hogy a Szövetség elnöksége érdemben foglalkozzon ezzel a kérdéskörrel és esetleg választ is adjon a benyújtott javaslatokra **áttekintettük az elmúlt évek éjszakai versenyek típusait és részvételi adatait** és ezekből következtetéseket vontunk le. A jelen dokumentum ennek az áttekintésnek és következtetésnek a legfontosabb tényeit foglalja össze.

Az adatokat az MFTSZ honlapon elérhető Versenynaptárból nyertük. Teljességre törekedtünk, ennek ellenére lehettek olyan versenyek, amelyek az áttekintésből kimaradtak vagy azért, mert a Versenynaptárban nincsen róluk felhasználható adat, vagy azért mert nem voltunk elegendően figyelmesek, az esetleges hiányokért elnézést kérünk az olvasótól.

Az áttekintésbe bevontuk az **összes elérhető éjszakai futamot 2010 és 2020 között**, valamint külön megvizsgáltuk a **2006 és 2020 között megrendezett Éjszakai Országos Bajnokságok** adatait. Ahol lehetséges volt, a résztvevőket négy csoportra osztottuk: 1) utánpótlás kategóriákban indultak (-20 korosztály), 2) felnőtt kategóriában indultak (21-34 korosztály), 3) szenior kategóriákban indultak (35- korosztály), 4) nyílt kategóriákban indultak.

Az alábbiakban **statisztikai összesítéseket** mutatunk be több szempontból, majd az adatokból származó **megfigyelések és következtetéseket** összefoglalása után **javaslatokat** teszünk a továbbfejlesztésre. **Ez az elemzés kizárólag verseny-oldalról közelíti meg a témát**, edzési és képzési-gyakoroltatási, valamint szervezési és irányítási kérdésekkel nem foglalkozik, így az éjszakai versenyzés tájékozódás-technikai érdemeit sem óhajtja méltatni. Hasonlóképpen nem utal az anyag **semmiféle támogatási igényre**, ebben a témakörben a korábban az elnökséghez eljuttatott anyagunkra utaluk.

AKIT CSAK A JAVASLATOK ÉRDEKELNEK, A STATISZTIKÁKAT ÉS MEGFIGYELÉSEKET ÁTUGORVA LAPOZZON A 4. RÉSZRE (7. OLDAL).

2. Az éjszakai versenyek számszerű adatai és típusai

A 2010-2020 közötti időszakban összesen 78 éjszakai futamot vizsgáltunk, az ezeken indulók korosztályok szerinti megoszlását az 1. táblázat mutatja.

1. táblázat: Éjszakai indulók száma és részaránya

Korosztály	Indulók száma	Részaránya [%]
Utánpótlás	1053	13.4
Felnőtt	1644	20.9
Szenior	3842	48.8
Nyílt	964	12.2
Nem ismert	370	4.7
Összesen	7873	100.0

Az utolsó sor (*Nem ismert*) összesíti azoknak a versenyek részvételi adatait, amelyekben nem volt korosztályos bontás. Az éjszakai versenyzés egy külön kategóriáját jelentik a 24-órás verseny szürkületi és éjszakai pályái. Az ezekre vonatkozó adatok kinyerése nagyon nehézkes volna, ugyanakkor csak keveset adhatnának az általános jellegű problémák megoldásához, ezért vizsgálódásunkból a 24-órás versenyt kihagytuk.

A részvétel évenkénti megoszlását a 2. táblázat tartalmazza. (Megjegyezzük, hogy az átlagolásból két 10 fő alatti létszámú versenyt (2014-ből és 2015-ből) kihagytunk.)

2. táblázat: Éjszakai részvétel évenkénti megoszlása

Év	Részvevők száma	Versenyek száma	Résztv./verseny
2010	608	5	122
2011	700	8	88
2012	940	8	118
2013	749	7	107
2014	664	7	109
2015	706	9	87
2016	616	6	103
2017	782	7	112
2018	643	7	92
2019	761	8	95
2020	704	6	117
Összesen	7873	78	101

A szemléltetés kedvéért az utolsó oszlopot diagram formájában is bemutatjuk az 1. ábrán:

1. ábra: A résztvevők versenyenkénti átlagos száma évenként

Az éjszakai versenyek durván öt csoportba oszthatóak:

- Többnapos nappali versenyek kísérőversenyei
- Regionális éjszakai bajnokságok
- Hétközi nappali versenyek éjszakai folytatásai
- Egyedülálló éjszakai futamok
- Éjszakai Országos Bajnokságok

2.a) Többnapos versenyek éjszakai kísérőversenyei

A többnapos versenyek átlagos részvételi adatait a 3. táblázat mutatja. Ennek második oszlopában az adott verseny megrendezésének száma szerepel a 2010-2020 közötti időszakra, a harmadik oszlop az átlagos részvételt mutatja.

3. táblázat: Éjszakai kísérőversenyeken résztvevők átlagos száma

Verseny	Db.	Átl. részvétel
Balaton Kupa	1	115
Szélrózsa	9	95
Nógrád Nagydíj	7	88
Jonathermál, Maccabi, DAR	4	74
Kalocsa Kupa	1	68
Összesen	22	89

A felsorolt versenyek között van prológ, vagy két nappali versenynap előtti, és van két nappali futam között rendezett éjszakai futam. Van közöttük erdei és városi verseny is.

2.b) Regionális éjszakai bajnokságok

A 2010-2020 közötti versenynaptárban a 4. táblázatban felsorolt regionális bajnokságokhoz találtunk eredményeket. Egyes bajnokságok elmaradtak, másoknak az eredménye a versenynaptárban nem található. A regionális bajnokságok többnyire, de nem mindig, több megye közös rendezésében zajlottak. A közösen is rendező megyék bajnokságait azonos sorban mutatjuk be akkor is, ha esetenként csak az egyik megye neve alatt szerepelt a versenynaptárban.

4. táblázat: Regionális éjszakai bajnokságok résztvevőinek átlagos száma

Verseny	Db.	Átl. részvétel
Baranya-Somogy	8	34
Vas-Veszprém-Zala	8	35
Heves-Jász-Nagykun	4	40
Komárom-Esztergom	1	64
DAR	2	35
Összesen	22	37

Megjegyzendő, hogy a DAR többnapos versennyel együtt rendezett fordulóját az előző szakaszban vettük figyelembe.

Több esetben az éjszakai futamok előtt ugyanaznap nappali regionális bajnoki futamokat is rendeztek.

2.c) Hétközi nappali versenyek éjszakai folytatásai

Néhány budapesti szerdai edzőversenyen kísérleteztek a rendezők a pályák éjszakai fenntartásával. Az 5. táblázat ezeket foglalja össze.

5. táblázat: Hétközi versenyek éjszakai folytatásai résztvevőinek átlagos száma

Verseny	Résztvevők sz.
Lindenberg Kázmilla Szupersprint 2015	13
Vakondok Kupa 2019	?
Szélrózsa 2020	33
Összesen	46+?

A Vakondok Kupa éjszakai futamán indultak száma a versenynaptár adatbázisában nem található meg, de a résztvevők visszaemlékezése szerint igen alacsony volt.

2.d) Egyedülálló éjszakai futamok

Az elmúlt tíz évben néhány kezdeményezés volt önálló éjszakai versenyek rendezésére. Ezek közül külön kategóriát képvisel a Postás Éjszakai, amelyik ebben az időszakban a legtöbbször megrendezett rangsoroló éjszakai kupaverseny volt, általában nem Budapest közvetlen vonzáskörzetében. Külön táblázatot szentelünk neki:

6a. táblázat: Önálló éjszakai versenyek résztvevőinek átlagos száma

Verseny	Db.	Átl. részvétel
Postás Éjszakai	11	79

Megjegyzendő, hogy egy alkalommal az éjszakai futamot a nappalival együtt rendezték, ez azonban nem torzítja jelentősen a fenti statisztikát.

Az egyedülálló éjszakai futamok másik típusát alkotják az önállóan rendezett budapesti kisversenyek. Ezeket foglalja össze a 6b. táblázat. A táblázatba belevettük a késődélutáni lámpás edzések 2021-ben eddig megtartott futamait is

6b. táblázat: Önálló éjszakai kisversenyek résztvevőinek átlagos száma

Verseny	Db.	Átl. részvétel
Káposztáska, Sápadt Hold	4	94
Budapest Bajnokság 2012	1	130
Késődélutáni lámpás edzés	3	136
Összesen	8	115

Érdemes megjegyezni, hogy ezek a futamok mind Budapest könnyen elérhető terepein zajlottak.

Mielőtt rátérnénk az ÉOB-ra érdemes néhány szóban bemutatni a kapcsolódó versenyek hatását az éjszakai részvételre. Ezt legjobban a Délalföldi régióban rendezett regionális bajnoksággal illusztrálhatjuk, amit a 7. táblázatban foglaltunk össze.

7. táblázat: Más versenyek hatása a regionális részvételre – a DAR példája

Verseny	Részvevők sz.
Többnapos verseny kísérője, 2012	118
Kétnapos verseny első napja, 2010	39
Önálló verseny másokkal egyidőben, 2011	32

2.e) Éjszakai Országos Bajnokságok

Az ÉOB-k elemzéséhez az utóbbi 15 év adatait használtuk fel. A részvételi adatok évenkénti alakulását a 8. táblázat és a 2. ábra mutatja (ez utóbbi a jelmagyarázattal együtt).

8. táblázat: ÉOB évenkénti adatok

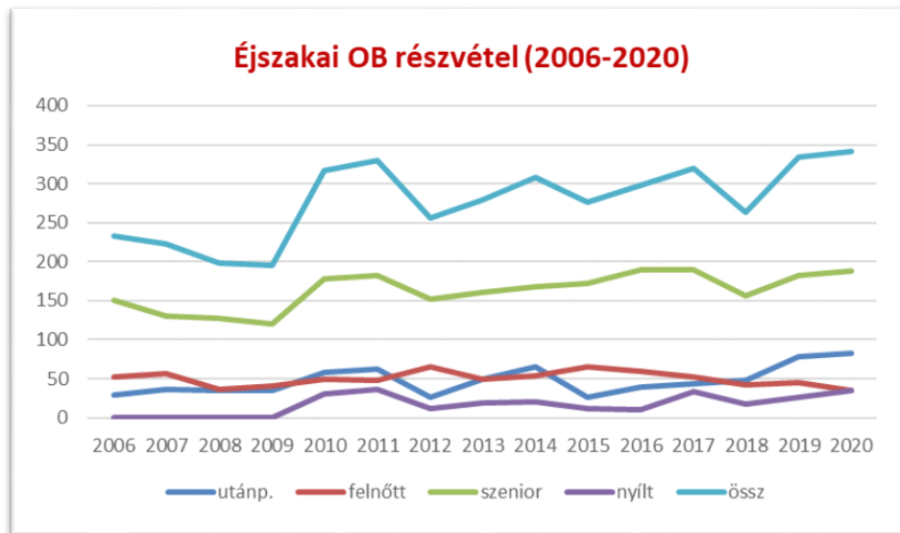
Év	Részvevők	Időpont	Helyszín	Kísérőverseny	Kv részvt.
2006	233	máj.27.	Újdörögd	-	
2007	223	máj.05.	Herend	Herend K. (2 napos)	~200
2008	199	jún.14.	Brennbergbánya	Szentendre K. Ausztria	128
2009	196	máj.30.	Szin (Aggtelek)	Borsod K.	371
2010	317	máj.08.	Ruzsa	Maccabi K.	302
2011	330	máj.14.	Ágasegyháza	Szentendre K.	170
2012	256	jún.09.	Pirtó	Szeged K.	164
2013	279	jún.08.	Orfű	Meteor K. 1. f.	51
2014	308	okt.23.	Répáshuta	-	
2015	276	jún.06.	Héreg	-	
2016	298	jún.11.	Zsana	Papp J. ev.	90
2017	319	jún.10.	Visegrád	-	
2018	264	jún.09.	Orfű	Meteor K. 1. f.	108
2019*	334	jún.22	Pomáz	EVB	
2020*	341	szept.26	Bodoglár	EVB	
Átlag	278				

* Az Egyesületi Váltóbajnoksággal együtt rendezve

A kísérőversenyek kiemelése a Versenynaptár jelöléseit követi.

A korosztályonkénti 15 éves részvételi átlagokat a 9. táblázatban foglaltuk össze.

Érdemes itt megjegyezni, hogy a részvételi számokban 2010-ben tapasztalt ugráshoz a nyílt kategóriák bevezetése is hozzájárult, a 9. táblázatban ezek számát a 2010 és 2020 közötti időszakra átlagoltuk.

2. ábra: Az ÉOB résztvevőinek átlagos száma évenként és korosztályonként

9. táblázat: Az ÉOB résztvevőinek átlagos száma korosztályonként

Korosztály	Résztvevők sz.	Részarány [%]
Utánpótlás	48	17.3
Felnőtt	50	18.0
Szenior	163	58.6
Nyílt	25	6.1
Összesen	278	100.0

Az elemzés és következtetés során kitérünk az ÉOB indulói létszám elégséges, vagy nem elegendő voltára. Az összehasonlítást segítő idézzük néhány hasonló méretű verseny 2019-es adatait a 10. táblázatban.

10. táblázat: Néhány 2019-es verseny részvételi adatai

Verseny	Formája	Indulók száma
Őrség Kupa	kétnapos	298
MEFOB	egyéni+váltó	59
MOM Kupa	egynapos	262
Kalocsa Kupa	kétnapos	354
Honvéd Kupa	kétnapos	300
Eger ND	kétnapos	433

Az éjszakai versenyek rendezésének egy fontos szempontja, hogy mikor kezdődhet (és ezáltal mikor végződik). A lehetséges 0-időt a napnyugta időpontja determinálja. A 11. ábrán összefoglaltuk a 2021-es naptári napnyugták időpontjait a szóba jöhető hónapok közepén.

11. táblázat: Napnyugta időpontja

Dátum	Napnyugta
ápr.15.	18:34
máj.15.	19:15
jún.15.	19:43
júl.15.	19:37
aug.15.	18:56
szept.15.	17:56
okt.15.	16:56

3. Az éjszakai versenyek számszerű adatainak elemzése

Az alábbiakban az előző fejezetben összefoglalt számszerű adatokból adódó megállapításokat soroljuk fel táblázatos alakban.

Ssz	Megállapítás	Hivatkozás	Megjegyzés
1.	Az éjszakai versenyek résztvevőinek közel 49%-a szenior, 21%-a felnőtt, 13%-a utánpótláskorú	1. táblázat	Az ONEB 2020 megfelelő számai: 47%, 6%, 35%
2.	Átlagosan évi 8 éjszakai versenyt rendeznek	2. táblázat	A 2019. évben 196 verseny volt, ebből 8 éjszakai
3.	A versenyenkénti átlagos létszám 101 fő	2. táblázat	Az ÉOB-t beleértve
4.	A részvétel 11 éve kis ingadozásokkal azonos	1. ábra	87 és 122 között van
5.	Az éjszakai versenyzés 11 év alatt közel 8000 rajtjához állást jelentett	1. és 2. táblázat	Ez a szám kb. azonos az időszak ONEB rajtjaiéval
6.	Az éjszakai versenyek kb. 30%-a kísérőverseny	2. és 3. tábl	78 közül 22
7.	Az éjszakai kísérőversenyek átlagos létszáma 89	3. táblázat	
8.	Három visszatérő éjszakai kísérő verseny van: Szélrózsa, Nógrád ND, Délalföldi	3. táblázat	A Kalocsa K. új kezdeményezés, lehet visszatérő
9.	5 terület és Budapest rendez többé-kevésbé rendszeresen regionális éjszakai bajnokságot	4. táblázat	A Bp. bajnokság többnyire összevont más versennyel
10.	A regionális bajnokságok átlagos létszáma 37 fő	4. táblázat	Bp. nélkül számolva
11.	Három kísérlet történt hétközi együttes nappali és éjszakai versenyre, max. 33 résztvevővel	5. táblázat	
12.	Csak néhány (többször megrendezett, vagy egyszeri) önálló éjszakai verseny létezik (Postás, BMG, Késődéputáni)	6a. és 6b. táblázatok	
13.	Az önálló erdei verseny (Postás) átlagos részvételi száma 79 fő	6a. táblázat	Többnyire nem Budapest közvetlen közelében
14.	A budapesti kisversenyek átlagos részvétele 115	6b. tábl.	Budapesti terepeken
15.	A késődéputáni lámpás edzések átlagos részvétele 136 fő, az utánpótlás aránya 39%!	6b. táblázat	Könnyen megközelíthető, részben kivilágított terepek
16.	Az éjszakai részvétel nagyon érzékeny a csatlakozó, vagy párhuzamos rendezvényekre	7. táblázat	
17.	Az ÉOB-k résztvevőinek közel 59%-a szenior, 18%-a felnőtt, 17%-a utánpótláskorú	9. táblázat	Az ONEB 2020 megfelelő számai: 47%, 6%, 35%
18.	Az ÉOB résztvevőinek átlagos száma az utóbbi 15 évben 278	8.-9. táblázat	Az utóbbi 10 évben 301 ± kb. 10%
19.	Az ÉOB részvétel enyhén növekvő tendenciájú	2. ábra	
20.	Az utóbbi évek enyhe növekményét főként az utánpótláskorúak adták	2. ábra	
21.	A Budapesthez közelebbi terepeken a részvétel magasabb, a távolibbakon alacsonyabb	8. táblázat	Brennbergbánya, Szín, Orfű, vö. Visegrád, Pomáz
22.	A publicitás és a várható minőség a részvételt szintén befolyásolja	8. táblázat	ld. pl. 2010. és 2011.
23.	Az ÉOB kísérőversenyeinek kevés kimutatható hatása van az ÉOB létszámára és viszont.	8. táblázat	A kísérőversenyek létszáma befolyásolja a jövedelmezőséget
24.	Az EVB-vel együtt-rendezés a létszámot csak kis mértékben növelte (figyelemmel az előző négy megállapításra is).	8. táblázat	
25.	Számos egy- és kétnapos kupaversenyt rendeznek az ÉOB-hez hasonló részvétellel	10. táblázat	pl. MEFOB sokkal kisebb, MOM egynapos
26.	Későnyáron – koraősszel viszonylag korán indítható éjszakai verseny	11. táblázat	Első rajt 1 órával napnyugta után

4. Következtetések, javaslatok

Az elemzés megállapításaiból kiindulva következtetéseket vonunk le és javaslatokat teszünk az éjszakai versenyzés fejlesztését szolgáló szervezési-rendezési témakörökben.

A számokból és megállapításokból néhány **általános érvényű javaslat és ajánlás** következik:

- Az éjszakai versenyzés továbbfejlesztésének kulcsa az **utánpótlás korosztály** minél szélesebb körű és minél korábbi bevonása e versenyágba.
- Az éjszakai versenyzési **alkalmak számát** az összes versenytípusban (kis- és rangsoroló versenyek, önálló és kísérőversenyek) **növelni** szükséges.
- A rendezési hajlandóság növelése érdekében is szükséges az indulók számának növelése. Ebben, az utánpótlás bevonása mellett segíthet, ha (legalább is kezdetben) a verseny népszerű és **könnyen megközelíthető** helyszíneken zajlik.
- A bevezetett, nagylétszámú többnapos országos versenyek rendezőit ösztönözni ajánlott **éjszakai kísérőversenyek** megrendezésére.

A 2. fejezetben az elemzéseket a versenyek öt csoportjára végeztük el. A következtetések szempontjából elegendő három versenytípussal foglalkozni, a korábbi csoportokról megfogalmazott megfigyelések e három típusra alkalmazhatóak. A megkülönböztetett típusok:

- a) Éjszakai kisversenyek (edzések, népszerűsítők, nem rangsorolók)
- b) Éjszakai rangsorolóversenyek (regionális rangsorolók, regionális bajnokságok, országos rangsorolók)
- c) Éjszakai Országos Bajnokság

4.a) Éjszakai kisversenyek

Cél: Az ilyen versenyek/edzések célja a versenyzők és a versenyzői utánpótlás lehető legszélesebb körének bevonása, az éjszakai versenyzés megkedveltetésének igényével, valamint a versenyzési kedv kielégítése a legegyszerűbb eszközökkel.

A fenti adatokból, megállapításokból és az elmúlt időszak tapasztalataiból a következő ajánlások fogalmazhatók meg:

- Az ilyen versenyeket célszerű **részben kivilágított** (lakott területet, vagy parkot is tartalmazó) terepen rendezni.
- **Tömegközlekedéssel** könnyen elérhető versenyközpont javasolt.
- A **kezdők számára nagyon egyszerű**, könnyen teljesíthető pályá(ka)t is célszerű tervezni.
- A kezdőknek bátran adhatók **további könnyítések** is (úm. szürkületi indulás; páros, vagy csoportos indulás; indulás szülővel, vagy edzővel).
- Ha önálló eseményről van szó, a tanulók számára ideális a **pénteki** nap.
- Többnapos verseny **két nappali futama közötti estén** is megrendezhető.
- Vonzáskörzettel rendelkező **tájfutó központok** számára különösen ajánlott.
- **Sorozatként** növelhető a részvétel, a 3SZ-hez hasonló összetett eredményszámítás is gyakorolna némi vonzerőt.
- **A téli időszak** különösen alkalmas késődélutáni népszerűsítő lámpás edzésekre.
- Nagyobb nevelő-egyesületek tartsanak rendszeres **éjszakai edzéseket**, esetleg megnyitva külső résztvevők számára is.

4.b) Éjszakai rangsoroló versenyek

Cél: A versenyzők minél szélesebb körének bevonása színvonalas, igényes éjszakai versenyekbe, ezek megkedveltetése és induló-létszámuk növelése, az eredményorientált versenyzők igényeit is kielégítve.

Az előző fejezetek adataiból és megfigyeléseiből levonható ajánlások és új gondolatok:

- Az éjszakai rangsoroló versenyeket célszerű **hasonló, vagy magasabb szintű nappali rangsoroló** versennyel együtt (azonos, vagy külön napon) rendezni.
- Ez fokozottan igaz a **regionális éjszakai bajnokságokra**, amelyek indulólétszáma eddig (néhány kivételtől eltekintve) méltatlanul alacsony volt.
- Megfontolandó, hogy a **kiemelt rangsoroló/válogató hétvégén** legyen egy rangsoroló éjszakai verseny is.
- Többfordulós nappali versenysorozat mellett rendezett éjszakai rangsorolóra ki kellene dolgozni egy olyan algoritmust, ami lehetővé tenné az **összetett eredményben az éjszakai eredmény** (opcionális) figyelembe vételét (pl. kieső eredményt megengedve).
- Hosszabb távon érdemes lenne kísérletezni **éjjel-nappali összetett** rangsoroló versenyekkel is.

4.c) Éjszakai Országos Bajnokság

Cél: Az ÉOB létszámának emelése, ezen belül kiemelten az utánpótlás-korúak bevonása és a felnőtt kategóriák létszámnövelése.

- Megfontolandó az ÉOB **kiterjesztése a 14-es korosztályra**.
- A többi egyéni bajnoksághoz hasonlóan az **ÉOB is legyen kiemelt rangsoroló verseny** az annak megfelelő szorzóval
- A létszámmaximalizálás érdekében egy ideig törekedni kellene arra, hogy az ÉOB az **ország középső régiójában** legyen.
- Megítélésünk szerint egy kb. 300 fős verseny megrendezése már lehet önmagában is rentábilis, ennek ellenére, a rendezés kifizetődővé tétele érdekében, az **ÉOB másnapjára javasolt országos rangsoroló** (még inkább kiemelt rangsoroló) versenyt tervezni.
- Az ÉOB összevonása más bajnokságokkal nem javasolt.
- Az ÉOB számára legalkalmasabb időpontnak **szeptember közepe** tűnik.

Végül

Az olvasóban esetleg felmerülhet a gondolat, hogy az anyag összeállítói túlhangsúlyozzák az éjszakai versenyzés jelentőségét és nincsenek tisztában a helyes arányokkal. A kételkedőket megnyugtatóan kijelenthetjük, hogy az éjszakai versenyzésnek a teljes tájfutó sportban képviselt és képviselhető súlyával tisztában vagyunk, semmiféle érdemtelen priorálásra nem törekszünk és az olvasó esetleges ilyen benyomása pusztán annak köszönhető, hogy ez az anyag koncentráltan és célzottan csak evvel a témával óhajtott foglalkozni.

Bízunk abban, hogy az olvasók és ezen belül a döntéshozók a témát érdeme szerint fogják kezelni, és ennek megfelelően vesznek részt az anyag célkitűzéseinek a megvalósításában.

Köszönet illeti Balla Sándort és Juhász Viktort az anyag javítása érdekében tett értékes javaslataikért.

Az anyagot összeállította: Lux Iván

Budapest, 2011. január 29.